

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

PEŁNOMOCNIK RZĄDU
DO SPRAW POLITYKI DEMOGRAFICZNEJ
PODSEKRETARZ STANU
Barbara Socha

BPD-V.055.9.2023.ES
Warszawa, dnia 10. listopada 2023 r.

reprezentowane przez

ZAWIADOMIENIE O SPOSOBIE ZAŁATWIENIA PETYCJI

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. 2018 poz. 870), w związku z petycją w sprawie poprawy sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz poprawy warunków pracy ich opiekunów, uprzejmie informuję.

1. Kwestia dotycząca dobrostanu dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, również w zakresie zdrowia psychicznego, terapii i specjalistycznej pomocy pozostaje niezwykle istotna dla resortu rodziny. Należy wskazać, że zgodnie z art. 47 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2023 r. poz. 1426 z późn. zm.) organizator rodzinnej pieczy zastępczej umożliwi rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka uzyskanie porady w poradni psychologiczno-pedagogicznej lub w innej poradni specjalistycznej oraz podjęcie specjalistycznej terapii. Istotnym ogniwem w systemie pieczy zastępczej pozostaje również koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, który obejmuje rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka opieką. Na podstawie art. 128-129 ww. ustawy organizator rodzinnej pieczy zastępczej ocenia sytuację dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka. Ocena sytuacji dziecka dokonywana jest w celu m.in. ustalania aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka, analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną, oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb.

Pragnę również wskazać, iż Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w 2022 r. występowało do Ministerstwa Zdrowia z pismem dotyczącym znajdowania miejsc

w instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej dla dzieci i młodzieży z chorobami psychicznymi, opuszczającymi szpitalne oddziały psychiatryczne i wymagające dalszej opieki psychiatrycznej i psychoterapeutycznej. Mając na uwadze właściwość Ministerstwa Zdrowia w zakresie spraw związanych z realizacją działań na rzecz ochrony zdrowia psychicznego zwrócono się wówczas z prośbą o wyrażenie stanowiska w przedmiotowej sprawie, a także rozważenie podjęcia rozmów w tym temacie. Ministerstwo Zdrowia poinformowało wówczas, iż kluczowym obecnie działaniem jest dostarczenie kompleksowego oraz międzysektorowego wsparcia z zakresu zdrowia psychicznego dzieciom niezależnie od ich sytuacji rodzinnej przez instytucje do tego powołane, dlatego Ministerstwo Zdrowia, mając na uwadze znaczenie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży wdraża kompleksową reformę systemu ochrony zdrowia psychicznego w Polsce. Nowy model systemu ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży składa się z trzech poziomów referencyjnych.

Zgodnie ze stanowiskiem resortu zdrowia jednym z podstawowych założeń reformy jest budowa sieci ośrodków środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży, nazywane I stopniem referencyjnym. Co bardzo ważne pacjenci mogą skorzystać z oferty tych ośrodków bez skierowania lekarskiego. Takie ośrodki udzielają pomocy tym dzieciom, które nie potrzebują diagnozy psychiatrycznej lub farmakoterapii. W przypadku wielu zaburzeń psychicznych, pojawiających się w dzieciństwie, można bowiem udzielić skutecznej pomocy za pomocą takich interwencji jak psychoterapia indywidualna i grupowa, terapia rodzinna czy praca z grupą rówieśniczą. Warunkiem jest wczesna reakcja na pojawiające się problemy. Pozwala to nie dopuścić do pogorszenia stanu zdrowia psychicznego pacjenta i uniknąć hospitalizacji na oddziale psychiatrycznym, która jest często trudnym doświadczeniem dla młodej osoby. Zgodnie z informacjami pozyskanymi z resortu zdrowia jest to kierunek zmian zgodny z obecnymi tendencjami kształtowania systemów ochrony zdrowia psychicznego w innych europejskich krajach oraz zgodny z międzynarodowymi rekomendacjami.

Jak poinformowało Ministerstwo Zdrowia, poza ośrodkami I poziomu, działać będą także ośrodki II poziomu (Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży), gdzie pracować będzie lekarz psychiatra, a pacjenci wymagający intensywniejszej opieki będą mogli skorzystać ze świadczeń w ramach oddziału dziennego. Jeden taki ośrodek obejmowałby wsparciem kilka sąsiadujących ze sobą powiatów. Wreszcie na III, najwyższym poziomie referencyjności, funkcjonować będą Ośrodki wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej. W takich ośrodkach pomoc znajdą pacjenci wymagającej najbardziej specjalistycznej pomocy, w tym w szczególności osoby w stanie zagrożenia życia i zdrowia, przyjmowani w trybie nagłym. Ze względu na bezpieczeństwo pacjentów konieczne jest aby w każdym województwie funkcjonował co najmniej jeden taki ośrodek. W ośrodkach tych będą się także kształcili przyszli lekarze psychiatry i inni specjaliści systemu.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Ministerstwo Zdrowia nowy model ochrony zdrowia psychicznego został wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 14 sierpnia 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie świadczeń

gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień (Dz.U. poz. 1640 z późn. zm.). Pierwsze ośrodki środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej (I poziom referencyjny) rozpoczęły działalność w kwietniu 2020 roku.

Wyżej wymienione informacje o reformie oraz możliwości uzyskania dostępnej w systemie pomocy zostały przekazane przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej do Wydziałów Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich z prośbą o ich rozpropagowanie wśród jednostek pieczy zastępczej.

W opinii Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej propagowanie informacji na temat reformy systemu zdrowia psychicznego w Polsce może przyczynić się do większej otwartości na przyjmowanie przez rodziny zastępcze pod opiekę również dzieci i młodzieży wymagającej pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej, psychiatrycznej, poprawy sytuacji rodzin zastępczych oraz placówek, które mają już pod swoją opieką dzieci i młodzież wymagającą pomocy i leczenia w tym zakresie.

2. W zakresie wsparcia finansowego dla rodzin zastępczych należy przede wszystkim wskazać, że rodzinie zastępczej na każde umieszczone dziecko przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania, nie niższe niż kwota:

- 899 zł miesięcznie - w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej;
- 1361 zł miesięcznie - w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej i w rodzinie zastępczej niezawodowej.

Ponadto, rodzinie zastępczej na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatek nie niższy niż kwota 274 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka. Rodzinie zastępczej zawodowej na dziecko umieszczone na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich przysługuje dodatek nie niższy niż kwota 274 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka. Wyżej wymienione dodatki oraz świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka przysługują rodzinie zastępczej również po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności, jeżeli nadal przebywa w rodzinie zastępczej, na zasadach określonych w art. 37 ust. 2-6 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Należy również wskazać, że rodzinie zastępczej starosta może przyznać:

- 1) dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka;
- 2) świadczenie na pokrycie:
 - a) niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - jednorazowo,
 - b) kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki - jednorazowo lub okresowo.

Rodzina zastępcza niezawodowa i zawodowa może otrzymywać środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego w wysokości odpowiadającej kosztom ponoszonym przez rodzinę zastępczą niezawodową albo zawodową na czynsz, opłaty z tytułu najmu, opłaty za energię elektryczną i ciepłą, opał, wodę, gaz, odbiór nieczystości stałych i płynnych, dźwig osobowy, antenę zbiorczą, abonament telewizyjny i radiowy, usługi telekomunikacyjne oraz związanym z kosztami eksploatacji. Ponadto, rodzinie zastępczej zawodowej starosta może raz do roku przyznać świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego.

Po spełnieniu określonych ww. ustawą warunków niektóre ze świadczeń fakultatywnych stają się świadczeniami obligatoryjnymi.

Rodzinie zastępczej zawodowej przysługuje miesięczne wynagrodzenie nie niższe niż kwota 4100 zł, natomiast rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego przysługuje miesięczne wynagrodzenie nie niższe niż 124% ww. kwoty, tj. 5084 zł. Ustawa wprowadza wynagrodzenie minimalne dla rodzin zastępczych zawodowych, natomiast wynagrodzenie to może zostać zwiększone uchwałą rady powiatu. Ustalając wysokość niniejszych wynagrodzeń bierze się pod uwagę w szczególności kwalifikacje, szkolenia i oceny rodziny zastępczej zawodowej.

Wysokość wynagrodzenia przysługującego rodzinie zastępczej zawodowej, wysokość świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka oraz wysokość dodatków na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka podlegają waloryzacji wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych ogłaszanych przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, od dnia 1 czerwca roku kalendarzowego następującego po roku kalendarzowym, w którym wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w okresie od roku kalendarzowego, w którym była przeprowadzona ostatnio waloryzacja, przekroczył 105%. Wysokość tych kwot jest ogłaszana w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, w drodze obwieszczenia, przez ministra właściwego do spraw rodziny, w terminie do końca marca roku kalendarzowego, w którym jest przeprowadzana waloryzacja.

System pieczy zastępczej zabezpiecza zatem potrzeby rodzin zastępczych również poprzez wsparcie finansowe w różnych obszarach, dostosowane do sytuacji rodziny zastępczej i bieżących potrzeb. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej dąży do wprowadzania rozwiązań jak najbardziej optymalnych dla systemu wspierania rodziny, pieczy zastępczej i adopcji oraz prowadzi analizę w niniejszym zakresie. Rodziny zastępcze na powierzone dzieci są też uprawnione do świadczenia 500+ (od 1 stycznia 2024 r. kwota świadczenia wychowawczego zostanie podniesiona z 500 zł do 800 zł) i świadczenia Dobry Start.

3. Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej oraz spełnianie standardów w pieczy zastępczej jest procesem stale monitorowanym przez ministra właściwego do spraw rodziny. Monitorowana jest liczba kandydatów zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny

zastępczej. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej stoi na stanowisku, że pozyskiwanie większej liczby dobrych kandydatów przyczyni się nie tylko do poprawy dobrostanu dzieci w pieczy zastępczej, ale także zwiększy dynamikę przebiegu procesu deinstytucjonalizacji, dlatego podejmowane są różnego rodzaju działania, jak np. nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadzająca podwyższenie wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych.

Ponadto w dniu 12 kwietnia br. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej ogłosiło I otwarty konkurs ofert „Realizacja kampanii społecznej promującej rodzicielstwo zastępcze. Edycja 2023”. Konkurs ten adresowany był do organizacji pozarządowych, m.in. stowarzyszeń i fundacji. Kampania społeczna ma wpłynąć na wzrost świadomości społecznej na temat rodzicielstwa zastępczego, a także dostarczeniu wiedzy i zachęceniu Polaków do zaangażowania się w tworzenie rodzinnej pieczy zastępczej. Obecnie kampania pozostaje w toku, ale na jej efekty trzeba jeszcze poczekać.

4. Zgodnie z art. 44 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2023 r. poz. 1426 z późn. zm.) kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka są obowiązani posiadać świadectwo ukończenia szkolenia organizowanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej lub prowadzonego przez ośrodek adopcyjny. Należy jednakże zaznaczyć, że organizowanie szkolenia nie jest tożsame z prowadzeniem szkolenia. Podmioty te mogą powierzyć prowadzenie szkolenia innemu zewnętrznemu podmiotowi szkolącemu w oparciu o program zatwierdzony przez ministra właściwego do spraw rodziny.

Należy również podkreślić, że na podstawie art. 43 ust. 7 ww. ustawy organizator rodzinnej pieczy zastępczej, który pozytywnie wstępnie zakwalifikował kandydata do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, kieruje tego kandydata, na jego wniosek, na szkolenie, o którym mowa w art. 44 ust. 1. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej, który pozytywnie wstępnie zakwalifikował kandydata do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, jest obowiązany do zorganizowania szkolenia, o którym mowa w art. 44 ust. 1, w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 7 (art. 43 ust. 8 ww. ustawy).

Wobec powyższego, zgodnie z nowelizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej został wyznaczony termin, w którym organizator rodzinnej pieczy zastępczej, który pozytywnie wstępnie zakwalifikował danego kandydata jest obowiązany do zorganizowania szkolenia. Wprowadzenie niniejszej regulacji ma na celu skrócenie czasu oczekiwania na podjęcie szkolenia przez kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Odnosząc się do kwestii zawierania umów z rodzinami zastępczymi zawodowymi należy wskazać, że na podstawie art. 56 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej umowy, o których mowa w art. 54 ust. 1 i 2, zawiera się w ramach limitu rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, określonego w 3-letnim powiatowym programie dotyczącym rozwoju pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 53 ust. 1 ww. ustawy w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci, osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, o których mowa w art. 37 ust. 2-4 i 6, oraz osób opuszczających rodzinną pieczę zastępczą jako niepełnoletnie, o których mowa w art. 37 ust. 5 i 6. Jednakże w razie konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci (art. 53 ust. 2 ww. ustawy). Wobec powyższego umieszczenie w rodzinie zastępczej większej liczby dzieci może nastąpić wyłącznie za zgodą rodziny zastępczej.

Kontrola, w tym przy użyciu systemów o których mowa w art. 38d ust. 2 i art. 155a ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, nad realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny, pieczy zastępczej, usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków i adopcji wykonywanych przez jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, a także zasięganie informacji o sposobie realizacji zadań wynikających z niniejszej ustawy przez samorząd gminny, powiatowy i województwa należy do zadań wojewody.

5. Zgodnie z art. 226 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej sprawy o wynagrodzenia, dodatki oraz świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka lub osoby przebywającej w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, do których prawo powstało przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, podlegają, z zastrzeżeniem ust. 9, rozpatrzeniu na zasadach i w trybie określonych w przepisach dotychczasowych, na wniosek osoby otrzymującej te świadczenia, dodatki i wynagrodzenia. Przepisy art. 193 i art. 194 stosuje się odpowiednio.

Na podstawie art. 226 ust. 9 ww. ustawy w przypadku gdy do spraw, o których mowa w ust. 5, stosuje się przepisy dotychczasowe, ukończenie przez dziecko, po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, 7. roku życia nie powoduje zmniejszenia wysokości świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka lub osoby przebywającej w rodzinie zastępczej.

Należy zatem stwierdzić, że rodzina zastępcza miała możliwość wyboru ustawy, na podstawie której udzielane są świadczenia na dzieci umieszczone w pieczy zastępczej.

Celem wprowadzenia powyższej regulacji było niepogarszanie sytuacji rodzin zastępczych w związku z wejściem w życie nowych rozwiązań prawnych, tj. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jednocześnie intencją prawodawcy było umożliwienie

otrzymywania przez rodziny zastępcze, które podjęły decyzje o pełnieniu funkcji rodziny zastępczej przed dniem wejścia w życie przedmiotowej ustawy, co najmniej takich samych świadczeń, dodatków i wynagrodzeń, jak te, które otrzymywały przed 1 stycznia 2012 r. Przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie przewidują, poza trybem określonym w art. 226 ust. 5, ponownej możliwości wyboru aktu prawnego regulującego wysokość i zasady ustalania świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej, w przypadku rodzin zastępczych, które podjęły decyzję o pełnieniu funkcji rodziny zastępczej przed 1 stycznia 2012 r.

Wymaga jednakże podkreślenia, że rodzinie zastępczej, która wybrała przepisy dotychczasowe, przysługują również świadczenia i dodatki wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a niemające swojego „odpowiednika” w przepisach dotychczasowych (tj. w ustawie o pomocy społecznej w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2012 r.). Nie są to bowiem świadczenia i dodatki, do których prawo powstało przed dniem wejścia w życie ustawy. Prawo do nich powstało po dniu 1 stycznia 2012 r. z dniem wejścia w życie odpowiednich przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i dlatego wnioski, o którym mowa w art. 226 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ich nie dotyczy.

Obecnie nie wpływają do resortu rodziny żadne sygnały świadczące o problemach realizacyjnych w zakresie tego przepisu.

6. W kwestii pytania dotyczącego Rodzinnego Kapitału Opiekuńczego należy wskazać, że celem tego świadczenia jest łagodzenie niekorzystnych trendów demograficznych poprzez zachęcenie rodziców do podjęcia decyzji o posiadaniu drugiego i kolejnego dziecka. Świadczenie to pozwala istotnie zmniejszyć istniejące obecnie ekonomiczne ograniczenia związane z finansowaniem opieki nad dzieckiem w wieku od 12. do ukończenia 35. miesiąca życia, w szczególności wśród młodych ludzi decydujących się na posiadanie kolejnego dziecka. Jest to co do zasady okres od zakończenia wsparcia w postaci zasiłku macierzyńskiego do rozpoczęcia wsparcia w postaci prawa do opieki przedszkolnej – i tę lukę wsparcia rodziców przez państwo wypełnia rodzinny kapitał opiekuńczy. Rodzinny Kapitał Opiekuńczy jest zatem świadczeniem o charakterze demograficznym, a objęcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej wsparciem w postaci rodzinnego kapitału opiekuńczego nie służyłoby realizacji jego demograficznego celu.

Jednocześnie należy wskazać, że rodzice zastępczy mogą jak najbardziej skorzystać z drugiej formy wsparcia wprowadzanej ustawą z dnia 17 listopada 2021 r. o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz.U. poz. 2270), tj. dofinansowania obniżenia opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna.

Wyżej wymienione dofinansowanie przysługuje rodzicom dzieci, opiekunom prawnym oraz innym osobom, którym sąd powierzył sprawowanie opieki nad dzieckiem, a więc także rodzicom zastępczym. Dofinansowanie przysługuje na dziecko uczęszczające do żłobka, klubu dziecięcego lub znajdujące się pod opieką dziennego opiekuna, na które nie został przyznany kapitał opiekuńczy. Dofinansowanie wynosi 400 zł miesięcznie na dziecko, nie więcej jednak niż wysokość opłaty ponoszonej przez rodziców za pobyt dzieci

w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna. Dofinansowanie przysługuje przez okres uczęszczania dziecka do żłobka, klubu dziecięcego lub objęcia opieką przez dziennego opiekuna.

7. Zgodnie z art. 76 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania na podstawie art. 190. Na podstawie wskazanej ustawy do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności m.in. współpraca z sądami i ich organami pomocniczymi, a także zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego. Ustawa zatem wprost przewiduje udzielanie pomocy prawnej między innymi rodzinom zastępczym.

8. W kwestii dostępu do świadczeń z funduszu alimentacyjnego dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej informuję, że zgodnie z art. 10 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2023 r., poz. 1993), świadczenia z funduszu alimentacyjnego nie przysługują jeżeli osoba uprawniona została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie lub w pieczy zastępczej. Należy podkreślić, że regulacja ta nie ma charakteru dyskryminującego. Finansowane z budżetu państwa świadczenia z funduszu alimentacyjnego nie przysługują na dzieci umieszczone w pieczy zastępczej ponieważ w takim przypadku przysługują finansowane ze środków publicznych świadczenia na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

9. Odnosząc się do propozycji wprowadzenia koncepcji rodzin zastępczych długoterminowych należy przede wszystkim wskazać, że zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Piecza zastępcza zapewnia przede wszystkim pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe - dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka - opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym (art. 33 pkt. 1 ww. ustawy). Pozostanie dziecka w pieczy zastępczej stanowi zatem ostateczność, natomiast w pierwszej kolejności dąży się do powrotu dziecka do rodziny biologicznej bądź do przysposobienia dziecka. Sytuacja dzieci trafiających do pieczy zastępczej jest na tyle zróżnicowana, że każda z nich musi być rozpatrywana w sposób indywidualny i dokładny.

Jeżeli z jakiegoś powodu dziecko nie ma możliwości powrotu do rodziny biologicznej, rozwiązaniem optymalnym wydaje się przysposobienie dziecka, gdyż przez przysposobienie powstaje między przysposabiającym a przysposobionym taki stosunek, jak między rodzicami a dziećmi (art. 121 § 1 ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy - Dz.U. z 2020 r. poz. 1359 z późn. zm.). Należy również wskazać, że co do zasady do przysposobienia potrzebna jest

zgoda przysposobianego, który ukończył lat trzynastcie (art. 118 § 1 ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy). Unormowanie ciągłego, długoterminowego przebywania dziecka w pieczy zastępczej, która sama w sobie powinna mieć charakter tymczasowy, bez zgłaszania małoletniego do ośrodka adopcyjnego celem przysposobienia uniemożliwia znalezienie dla takiego dziecka rodziny adopcyjnej, a tym samym stabilnego, pewnego środowiska na całe życie. W sytuacji wprowadzenia długoterminowości pieczy zastępczej utraciłaby ona swój pierwotny, czasowy charakter i zrównałaby się niemalże z przysposobieniem. Należy również wskazać, że nie ma przeciwwskazań, aby w określonych przypadkach rodziny zastępcze ubiegały się o przysposobienie małoletniego znajdującego się dotychczas pod ich pieczą zastępczą. W tym zakresie rodziny zastępcze mają także dodatkowe, wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, szczególne uprawnienia.

Ponadto zgodnie z art. 155 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ośrodek adopcyjny w realizacji swoich zadań kieruje się dobrem dziecka i poszanowaniem jego praw.

W kwestii dotyczącej okresu regulacji sytuacji prawnej dziecka należy wskazać, że zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu, podobnie jak przysposobienie następuje przez orzeczenie sądu opiekuńczego (art. 117 § 1 ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy). To sąd zatem pozostaje właściwy w niniejszej materii. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej nie ma natomiast wpływu na czas trwania postępowań sądowych w sprawach dotyczących uregulowania sytuacji prawnych małoletnich, pobytu dziecka w pieczy zastępczej czy przysposobienia.

To do zadań Ministerstwa Sprawiedliwości należy prowadzenie spraw z zakresu sprawowanego przez Ministra Sprawiedliwości nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów powszechnych w sprawach rodzinnych i nieletnich, opracowywanie założeń rozwiązań prawnych w zakresie prawa rodzinnego i postępowania w sprawach nieletnich oraz promowanie dobrych praktyk w zakresie współpracy Ministerstwa Sprawiedliwości i sądów rodzinnych z organami państwa, samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi, służbami pomocniczymi oraz innymi instytucjami.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej ma na uwadze przedstawione w niniejszej petycji stanowiska, które zostaną poddane analizie. Wyrażone wyżej poglądy nie są wiążące dla organu wydającego decyzje w indywidualnych sprawach, Minister Rodziny i Polityki Społecznej nie jest bowiem uprawniony do dokonywania wiążącej wykładni ustaw, ani do zajmowania stanowiska w indywidualnych sprawach czy rozstrzygnięcia sporów kompetencyjnych.

Pragnę nadto wskazać, że stale są podejmowane działania mające na celu poprawę funkcjonowania systemu pieczy zastępczej w Polsce.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku
Barbara Socha
Pełnomocnik Rządu
do Spraw Polityki Demograficznej
Podsekretarz Stanu

Otrzymują:

1. Adresat
2. aa.